

**NGÔN NGỮ PHÁT THANH TRỰC TIẾP
NHÌN TỪ GÓC ĐỘ NGỮ ÂM**
(dựa trên cứ liệu giọng đọc của phát thanh viên
trong chương trình “Sài Gòn buổi sáng” của VOH)

HUỲNH THỊ HỒNG HẠNH*

TÓM TẮT

Trên cơ sở ngữ liệu khảo sát ghi âm từ chương trình “Sài Gòn buổi sáng” của Đài Tiếng nói nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh (VOH) được phát trong 2 tháng đầu năm 2012, bài viết mô tả đặc điểm phát âm của các phát thanh viên (PTV) trong chương trình này nhằm đưa ra những nhận định khái quát về đặc điểm ngữ âm của ngôn ngữ phát thanh trực tiếp của một đài phát thanh địa phương trong bối cảnh phát thanh hiện đại.

Từ khóa: ngôn ngữ phát thanh, Sài Gòn buổi sáng, phát thanh viên, phát âm, đặc điểm ngữ âm, VOH.

ABSTRACT

***Direct broadcasting language from the view of phonology
(basing on the pronunciation data of “Saigon daybreak” radio – broadcasters on VOH)***

Basing on a survey of data recorded from “Saigon Daybreak” on The people’s voice of Ho Chi Minh City (VOH) broadcasted in the first 2 months of the year 2012, the article describes the pronunciation features of the radio broadcasters in this program in order to bring forward some general judgements on phonetic features of direct broadcasting language on air from a local broadcasting station in the modern broadcasting background.

Keywords: broadcasting language, Saigon Daybreak, broadcaster, pronunciation, phonic features, phonic features, VOH.

1. Dẫn nhập

Trong lĩnh vực truyền thông, phát thanh là một trong những ngành hình thành và phát triển sớm nhất ở Việt Nam. Kể từ năm 1929, khi đài phát thanh đầu tiên được xây dựng thì người Việt bắt đầu làm quen với hình thức truyền thông đại chúng gần gũi và phổ biến này. Phát thanh nhanh chóng trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống xã hội thông qua kênh giao tiếp bằng sóng âm.

Việc nghiên cứu ngôn ngữ phát thanh đã có một vài công trình đề cập, tiêu biểu như: V. V. Xmirnov, *Các thể loại báo chí phát thanh*, Nxb Thông tấn, 2004; Vũ Văn Hiến - Đức Dũng, *Phát thanh trực tiếp*, Nxb Lí luận Chính trị, 2007; Đoàn Quang Lang, *Nghiệp vụ phóng viên biên tập phát thanh*, Nxb Thông tin, 1992; *Radio Broadcasting*, Viện Phát triển truyền thanh châu Á - Thái Bình Dương (AIBD); Nguyễn Đức Tôn, *Ngôn ngữ đài phát thanh, tài liệu đánh máy*, Cục Kỹ thuật âm thanh Đài Tiếng nói Việt Nam, 1977...

* TS, Trường Đại học KHXH&NV,
Đại học Quốc gia TP HCM

Nghiên cứu về VOH trên bình diện báo chí, có thể kể đến một số khóa luận như: Vũ Hữu Kỳ Bá (2004); Nguyễn Lê Bảo Trâm (2004); Lê Diệu Bình (2008); trên bình diện ngôn ngữ phát thanh, có các khóa luận của Huỳnh Cẩm Thúy (2005), Nguyễn Hoài Thu (2012).

Ngôn ngữ phát thanh một mặt phải đảm bảo các chuẩn mực của ngôn ngữ toàn dân, mặt khác phải thể hiện được các đặc trưng của ngôn ngữ nói, gần với khẩu ngữ. Giao tiếp giữa Đài và người nghe là giao tiếp tương tác một chiều, người nghe không thể hỏi lại ngay những điều mình nghe chưa rõ, chưa hiểu. Bên cạnh đó, các yếu tố biểu cảm của lời nói chỉ được thể hiện thông qua ngữ điệu và biểu cảm từ giọng nói của PTV mà không được sự hỗ trợ của cử chỉ, điệu bộ, nét mặt...

Trên cơ sở ngữ liệu khảo sát ghi âm từ chương trình Sài Gòn buổi sáng phát trên sóng FM 99,9 MHz (là một chương trình tổng hợp được nhiều thể loại của phát thanh: tin, phóng sự, phỏng vấn, bình luận, tiểu phẩm, trò chơi... với thời lượng mỗi chương trình là 1 giờ/ ngày) trong 2 tháng đầu năm 2012 (do Nguyễn Hoài Thu [6] thực hiện), chúng tôi tiến hành mô tả đặc điểm phát âm của các PTV trong chương trình này.

VOH là đài phát thanh địa phương của Thành phố Hồ Chí Minh. Chính vì vậy, các yếu tố địa phương trong giọng đọc của PTV là cần thiết và chuẩn ngữ âm là chuẩn địa phương. Tuy nhiên, theo xu thế hiện nay, yếu tố địa phương không còn được chú trọng như trước. Khảo sát 10 giọng đọc thường xuyên của tổ PTV

Sài Gòn buổi sáng (cả nam và nữ, cả giọng Nam và giọng Bắc), chúng tôi nhận thấy ngoài 1 PTV nói giọng Bắc (Phương Huyền), 9 người còn lại đều nói giọng Nam nhưng sắc điệu có nhiều biểu hiện khác nhau không hoàn toàn thuần chất phương ngữ Nam Bộ mà có sự hòa trộn có tiếp thu các yếu tố tích cực (gần với chính âm) của các phương ngữ khác.

2. Cách phát âm các âm tố trong cấu trúc âm tiết

2.1. Cách phát âm một số phụ âm đầu

Các PTV giọng Nam Bộ có cách phát âm khá nhất quán ở một số phụ âm. Trường hợp các âm tiết bắt đầu bằng các phụ âm quặt lưỡi “s, tr, r” đều được các PTV phát âm bằng các âm quặt lưỡi [ʃ-], [t-], [z-] đặc trưng của tiếng Sài Gòn. Tuy nhiên, âm [z-] của PTV Phương Dung khá gần với âm [z-] mà không rõ về tính chất quặt lưỡi như ở cách phát âm của các PTV còn lại.

Phụ âm đầu [v-] được thể hiện kém nhất quán so với các phụ âm khác. Nó được thể hiện là [j-] hay [ʲj-] trong cách phát âm Nam Bộ. Cách phát âm [ʲj-] phản ánh nguồn gốc là một phụ âm môi của âm “v” và vốn được nhiều người xem là cách phát âm chuẩn Nam Bộ. Tuy nhiên, đây chỉ là cách phát âm của PTV Mai Trinh nhưng cũng chỉ thể hiện trong một số trường hợp, đó thường là chữ “vi” trong lời chào đầu chuyên mục và đôi khi là một số tên riêng. Tuy nhiên, có lẽ đây chỉ là thói quen và trong kết quả khảo sát, chúng tôi cũng không tìm thấy quy luật trong cách phát âm của PTV này. Với các PTV còn lại thì:

- Luôn phát âm là [v-] trong tất cả

các trường hợp (PTV Hoàng Dũng, Phương Huyền, Bích Huyền, Phi Yến).

- Phát âm [j-] trong hầu hết các trường hợp kể cả tên riêng như “Việt Nam” (PTV Ngọc Phong, Kim Thanh).

Riêng đối với chữ viết tắt như VTV, hầu hết các PTV luôn đọc là [Vê Tê Vê] để tránh nhầm lẫn.

2.2. Cách phát âm âm đệm

- Ngoài 3 tổ hợp [hw-], [kw-], [ʔw-], giọng của các PTV Sài Gòn buổi sáng

không có khuynh hướng lược bỏ hay thiếu vắng âm đệm. Sự có mặt của âm đệm, qua cách phát âm của PTV Sài Gòn buổi sáng không gây ra sự biến đổi nào cho âm chính.

- Các âm tiết bắt đầu bằng tổ hợp [hw-] được một số PTV Sài Gòn buổi sáng thể hiện không nhất quán:

PTV Bích Huyền đọc là [hw-] trong chữ “hoạch” nhưng lại đọc là [w-] trong chữ “huyện”. Cụ thể:

Theo dự thảo kế hoạch về điều chỉnh giá viện phí mới của Bộ Y tế trong năm (...)
[hwa-]

(...) *bệnh viện ở các tuyến quận huyện ở (...) công suất giường bệnh chỉ (...)*
[w-]

(Chương trình ngày 15-02-2012)

PTV Ngọc Phong đọc là [hw-] và [w-] với cùng một chữ “huấn”. Ví dụ:

(...) *Mặc dù thi đấu trên sân đối phương nhưng thầy trò huấn luyện viên (...)*
[w-]

(...) *thì thầy trò huấn luyện viên Gallery quyết tâm sửa chữa sai lầm (...)*
[hw-]

(Chương trình ngày 15-02-2012)

PTV Kim Thanh đọc là [hw-] trong chữ “hoài” nhưng lại đọc là [w-] trong chữ “hóa”. Ví dụ:

Kim Thanh xin chào quý vị và cũng xin được cảm ơn công viên văn hóa (...)
[w-]

(...) *live show hài Hoài Linh Chí Tài Li xì đầu năm lúc mười một giờ (...)*
[hwa-]

(Chương trình ngày 15-02-2012)

Khảo sát chương trình này ngày 22-01-2012, trong chuyên mục Giải trí chúng tôi còn ghi nhận trường hợp PTV Kim Thanh đọc là [w-] trong chữ “hoài” (Hoài Linh) và đọc là [hw-] và [w-] với cùng một chữ “hoa”. Ví dụ:

Phân đoạn một sẽ có chủ đề Rồng hoa đón xuân, với muôn hoa rực rỡ sắc xuân.
[hwa-] [w-]

(...) *các hoạt động vui xuân rộn ràng, các trò chơi dân gian, những tập tục tốt đẹp của*

[w-]

ngày Tết. (...) vùng sông nước như là hoa tươi, ngũ quả, lúa nước, cây xanh nghệ thuật.

[w-]

(...) *live show* hài Hoài Linh – Chí Tài “Lì xì đầu năm” (...)

[w-]

PTV Thế Anh cũng có hiện tượng đọc không nhất quán khi cùng với tên cầu thủ Huy Hoàng, PTV này có cả 2 cách đọc là [hwa-] và [w-]. Cụ thể:

Thưa quý vị, theo kết luận của các bác sĩ thì trung vệ Huy Hoàng của Sông Lam (...)

[hw-][hw-]

(...) *hôm qua khi mà có tin vui được ra viện nhưng mà Huy Hoàng có lẽ (...)*

[w-][w-]

(...) *án phạt là treo giò hai trận bởi vì trả đũa Huy Hoàng làm cho anh bị bầm mắt (...)*

[hw-] [hw-]

(Chương trình ngày 15-02-2012)

Các PTV còn lại thì có cách đọc khá nhất quán. Các PTV Hoàng Dũng, Phi Yến, Phương Dung, Phương Huyền, Bích Thảo luôn đọc là [hw-], PTV Mai Trinh luôn đọc là [w-].

- Trong tất cả ngữ liệu mà chúng tôi thu thập, các âm tiết bắt đầu bằng [ʔw-] xuất hiện rất ít và hầu như không thấy xuất hiện trong giọng của các PTV Ngọc Phong, Phi Yến, Mai Trinh, Kim Thanh. Với các PTV còn lại thì âm [ʔw-] được họ phát âm rõ ràng, không có hiện tượng đọc là [w-].

- Với những âm tiết bắt đầu bằng tổ hợp “qu” (chữ viết), trong số PTV mà chúng tôi khảo sát thì Phi Yến và Kim Thanh thể hiện là [kw-] trong một số trường hợp. Các PTV còn lại phát âm rõ ràng là [kw-] hoặc [w-]. Cụ thể:

Các PTV Hoàng Dũng, Phương Dung, Phương Huyền, Bích Thảo, Thế Anh phát âm nhất quán là [kw-].

Các PTV Bích Huyền, Ngọc Phong, Mai Trinh có 2 cách phát âm là [kw-] hoặc [w-]. Ví dụ:

Liên quan đến tín dụng lĩnh vực phi

[w-]

sản xuất, bà (...) - *Vụ trưởng (...)* quá

[kw-]

mười sáu phần trăm. Nguồn vốn chủ yếu được tập trung vào lĩnh vực (...)

(PTV Bích Huyền, chương trình ngày 15-02-2012)

- Các kết hợp âm còn lại là [χw-],

[-wa-], [-i_e-] đều được các PTV Sài Gòn buổi sáng thể hiện rõ ràng và nhất quán.

2.3. Về khuôn vần

- Các nguyên âm đôi khi đứng trước bán nguyên âm và các phụ âm môi sẽ có xu hướng biến đổi về gần nguyên âm thứ nhất do có sự “chuyển sắc” (âm sắc thứ nhất được nhấn mạnh trong nguyên âm đôi của tiếng Việt), “yếu tố thứ 2 ngắn, nhẹ, như là sự kéo dài của yếu tố trước với kết thúc hơi mở đôi chút”, “sự kết hợp của nó là hết sức chặt chẽ, không phải lỏng lẻo như sự kết hợp của một nguyên âm với một bán nguyên âm cuối” [2, tr.163].

Nguyên âm đôi [-i.e-] khi đứng trước bán nguyên âm cuối [-w] trong các chữ “chiều, kiều, triều, nhiều...” và các phụ âm môi – môi như “m” và “p” trong các chữ như “hiệp, nghiệp, niệm, nghiệm, kiếm...”, ngoài PTV Phương Huyền có cách phát âm đầy đủ là [-i_{ew}], [-i_{ep}] và [-i_{em}], các PTV còn lại đều phát âm là [-i^ow], [-i^om] và [-i^op] chứ không phát âm thành [-i:w], [-i:p] và [-i:m].

- Trường hợp vần “ưu” trong các âm tiết “cưu, lưu, lựu, hữu...”, các PTV đều thể hiện thành [-u:w] chứ không thấy phát âm là [-uw].

- Trường hợp vần “ôm” trong các âm tiết “hôm, gồm...”, các PTV Hoàng Dũng, Mai Trinh, Phương Dung, Phương Huyền đều phát âm là [-o:m], trong khi các PTV Bích Huyền, Thế Anh, Kim Thanh cùng phát âm là [-ɔ:m]. Còn ở giọng của các PTV Ngọc Phong, Bích Thảo, chúng tôi nhận thấy sự xuất hiện cả 2 cách phát âm trên.

- Với các vần “ên”, “ênh”, “ét”, “éch”, sự không nhất quán còn thể hiện rõ hơn nữa và không theo quy luật nào.

- Đối với các vần “ay”, “au”, các PTV đều phát âm khá thống nhất thành [-aj:] và [-aw:]. Tuy nhiên chúng tôi vẫn nhận thấy ở một vài trường hợp, các PTV Ngọc Phong, Phi Yến, Bích Huyền đọc “ay” thành [-a:j], còn các PTV Mai Trinh, Thế Anh, Bích Thảo đọc “au” thành [-a:w] nhưng số lượng không nhiều.

2.4. Về thanh điệu

Trong số 10 giọng đọc được khảo sát, giọng của PTV Phương Huyền còn giữ nhiều yếu tố phương ngữ Bắc trong

giọng nói. Chệch là PTV duy nhất phát âm đủ 6 thanh. Ở các PTV còn lại có hiện tượng thanh “hỏi” và thanh “ngã” nhập làm một nên chỉ phát âm với 5 thanh. Thanh nặng của các PTV này cũng khác với thanh nặng của PTV Phương Huyền. Cụ thể:

Thanh nặng của PTV Phương Huyền: bắt đầu ở độ cao khởi điểm của thanh huyền, có âm điệu đi ngang hay hạ dần như thanh huyền chuẩn, đến 1/3 âm tiết thì đi xuống với độ dốc lớn hơn và kết thúc bằng âm tắc thanh hầu. Cường độ của thanh điệu tăng dần và hiện tượng thanh quân hóa mạnh dần khi âm điệu tụt xuống. Thanh này có trường độ ngắn nhất trong hệ thống (6 thanh).

Thanh nặng của các PTV còn lại có âm điệu hơi võng xuống ở khoảng giữa nên hơi giống với thanh hỏi trong tiếng Hà Nội.

3. Một số đặc điểm khác được ghi nhận

3.1. Hiện tượng đọc lỗi và cách khắc phục

Do tính chất chương trình là phát thanh trực tiếp nên hầu hết các bản tin trong chương trình đều chỉ được chuẩn bị trước ý chính, dàn ý. Khi chương trình diễn ra, các PTV mới dựa vào đó để nói. Kết quả khảo sát các tập tin âm thanh Sài Gòn buổi sáng được cung cấp cho thấy không có sự khác nhau nhiều về phong cách giữa bản tin với bài phỏng vấn. Tức là, dù ở thể loại nào thì các PTV cũng thể hiện giọng đọc một cách tự nhiên như trò chuyện, mang đậm màu sắc khẩu ngữ. Cũng chính vì thế mà thỉnh thoảng có thể bắt gặp một số đoạn đọc lỗi, chẳng hạn

(phần in đậm):

*Thưa quý vị, một vấn đề tuy cũ nhưng lại được dư luận rất quan tâm hiện nay là câu chuyện cháy xe. **Hôm qua cũng đã** hôm qua cũng trên báo Người lao động đề cập lại vấn đề này qua bài viết “Cháy xe vẫn bí hiểm” (PTV Bích Thảo, Chương trình ngày 11-02-2012).*

*Thưa quý vị, hội đồng Olympic châu Á cho biết là Việt Nam sẽ đăng cai một vòng đấu bóng tại **Asiad năm hai ngàn mười không** Asiad năm hai ngàn mười ba. **Và trong trận đấu này** trong bảng đấu này thì có sự đăng cai của thành phố Hà Nội. Liên đoàn Bóng đá châu Á cho biết là họ hoàn toàn hài lòng về điều kiện cơ sở vật chất đăng cai vòng loại thứ tư của Olympic Luân Đôn hai ngàn mười hai tại khu vực châu Á của Việt Nam (PTV Thế Anh, Chương trình ngày 11-02-2012).*

*Với gần ba mươi mốt triệu giấy phép lái xe được cấp, trong đó có khoảng hai triệu chín trăm ngàn giấy phép lái xe ô tô thì việc cấp mới giấy phép lái xe sẽ được thực hiện như thế nào để tránh xáo trộn và **chủ trương** và chủ phương tiện giao thông cần chú ý những gì để được cấp mới hoặc là thay đổi giấy phép lái xe? (PTV Hoàng Dũng, Chương trình ngày 15-02-2012).*

***Bộ Ngoại giao Trung Quốc thì khẳng định Bắc Kinh ủng hộ nỗ lực hòa bình. Bộ à xin lỗi quý vị,** Bộ Ngoại giao Trung Quốc khẳng định là Bắc Kinh ủng hộ nỗ lực hòa giải chính của AL thông qua đối thoại (PTV Hoàng Dũng, Chương trình ngày 15-02-2012).*

*Giới phân tích chính trị cho rằng **Iran đã lên kế hoạch mở một cuộc tấn công Iran vào Israel xin lỗi quý vị** Israel đã lên kế hoạch mở một cuộc tấn công Iran trong thời gian tới (PTV Hoàng Dũng, Chương trình ngày 2-02-2012).*

***Có mười bốn chuyến xe với giá xin lỗi quý vị là** có tất cả là mười bốn chuyến xe với vé giảm giá khởi hành trong ngày hôm nay ngày mười lăm tháng Một (PTV Bích Thảo, chương trình ngày 15-01-2012).*

*Và quý thính giả nào quan tâm tới nội dung này chúng ta có thể tìm đọc trên **trang hai xin lỗi là** trang mười hai báo Người lao động với bài viết “Ti giá đô la giảm mạnh” (PTV Bích Thảo, chương trình ngày 19-01-2012).*

3.2. Sự thiếu nhất quán khi phát âm các âm có nguồn gốc khác hoặc các chữ viết tắt

3.2.1. Sự thiếu nhất quán khi phát âm các âm có nguồn gốc khác

Với những âm tiết bắt đầu bằng “p”, các PTV đều có xu hướng phát âm thành “b”, có khi đó là một âm trung gian giữa hai âm này. Cụ thể như sau:

PTV Hoàng Dũng: *hãng tin A Ép Bê (AFP), A Ép Pê (AFP)* (Chương trình ngày 15-2-2012); *tiếng Sa Pa (Sa Pa)* (Chương trình ngày 16-01-2012).

PTV Ngọc Phong: *cầu thủ Ba tô (Pato), Boóc mao (Postmouth), đội bóng Li vợ bun (Liverpool), giải O rô ba Lích (Europa League)* (Chương trình ngày 15-02-2012); *giải bóng đá Súp bơ Lích (Super League)* (Chương trình ngày 15-02-2012).

PTV Bích Thảo: *Bộ Nội vụ Cam bu*

chia (Cam-pu chia), thủ đô Phnôm bênh (Phnôm pênh), tỉnh Com poong Xpiu (Kompong Speu), hãng tin A Ép Bê (AFP) (Chương trình ngày 15-01-2012).

PTV Mai Trinh: đỉnh núi Mã Bì Lèng (Mã Pi Lèng), Mã Bí Lèng (Mã Pí Lèng) (Chương trình ngày 15-02-2012).

PTV Thế Anh: hãng tin A Ép Bê (AFP), hãng tin A Pê (AP), tập đoàn máy tính Áp pô (Apple) (Chương trình ngày 11-02-2012); hãng hàng không Chétx ta ba xi phích (Jestar Pacific), viện Bắtx to (Pasteur) (Chương trình ngày 19-01-2012).

PTV Kim Thanh: sân khấu kịch Súp bơ bon (Superbowl) (Chương trình ngày 15-01-2012).

3.2.2. Sự thiếu nhất quán ở cách đọc một số chữ viết tắt

Với một số chữ viết tắt từ tiếng nước ngoài, các PTV có cách thể hiện không thống nhất. Thậm chí cùng một PTV, trong cùng một bài cũng có nhiều cách đọc khác nhau về cùng một chữ. Cụ thể:

PTV Thế Anh: Thưa quý vị như vậy là chỉ mới đây chúng ta lại được gặp nhau trong chương trình Chiến thắng cùng **A Tê Em** (ATM) từ ngày thứ ba và hôm nay là sáng ngày thứ năm Chiến thắng cùng **A Tê Em** (ATM) đây là chuyên mục cuối cùng của năm hai ngàn không trăm mười một năm âm lịch và hết chuyên mục này chúng ta sẽ được đón một năm mới vì vậy mà chúng tôi cũng xin được chúc cho những quý vị thính giả nào gọi điện cho chương trình và sẽ gọi điện cho chương trình vào sáng ngày hôm nay đó là chiếc thẻ **Áy Ti Em**

(**ATM**) có tài khoản năm trăm ngàn đồng của Đại Á **băng** (bank) (Chương trình ngày 19-01-2012).

PTV Hoàng Dũng: Vâng, như vậy là chúng ta vừa nghe nội dung những thông tin liên quan đến lĩnh vực tài chính ngân hàng mà biên tập viên Phương Dung đã cung cấp và đây chính là đáp án trò chơi Chiến thắng cùng **A Tê Em** (ATM). Người chiến thắng sẽ nhận được chiếc thẻ **A Tê Em** (ATM) có tài khoản năm trăm ngàn đồng của Đại Á **băng** (bank) nếu như bây giờ quý vị gọi đến số điện thoại ba tám hai hai năm chín ba năm. Và hai thính giả nhanh nhất, may mắn nhất sẽ được chúng tôi chọn để tham gia trò chơi này. Xin quý vị lưu ý là giải thưởng mỗi trò chơi sẽ là chiếc thẻ **A Tê Em** (ATM) có tài khoản năm trăm ngàn đồng của Đại Á **băng** (bank) (Chương trình ngày 02-02-2012).

PTV Bích Thảo: Thưa quý vị, chiều qua đoàn tàu chở hàng Étx I Một (S11) khi chạy tới ga Quảng Ngãi thì nhân viên đoàn tàu phát hiện trong đoàn tàu có toa **Rê Rê Một Trăm Ba Mười Mốt** (GG131) chở một trăm hai mươi bốn phuy a xít clo hyđric (axit clohydric) bị rò rỉ và bốc khói cùng với mùi hôi nồng nặc (Chương trình ngày 15-01-2012).

PTV Phương Dung: Kim ngạch xuất khẩu đạt chín mươi sáu phẩy ba tỉ, nhập siêu ước đạt chín phẩy năm tỉ đô la mức tăng nhất trong vòng năm năm qua, riêng ngành nông nghiệp đạt mức tăng trưởng nhảy vọt, đặc biệt gạo và thủy hải sản đã có thành tích nổi bật **Gi Đi Pi** (GDP) tăng trưởng năm phẩy tám mươi chín phần trăm (Chương trình ngày 22-

01-2012).

PTV Hoàng Dũng: *Xung quanh việc tuyển chọn huấn luyện viên cho đội tuyển quốc gia, chủ tịch Vê Ép Ép (VFF) Nguyễn Trọng Hy vừa khẳng định với báo chí chắc chắn rằng sẽ là một huấn luyện viên nội. Trong số các ứng cử viên thì huấn luyện viên trưởng đội Hà Nội Tien Ti (T&T) Phan Thanh Hùng đang là nhân vật sáng giá nhất. Ngoài việc khẩn trương tìm huấn luyện viên cho đội tuyển Việt Nam Vi Ép Ép (VFF) cũng đang đẩy nhanh tốc độ tìm kiếm và bổ nhiệm Tổng Thư ký Vi Ép Ép (VFF) mới. Dự kiến cuối tuần tới thì Ban chấp hành Vi Ép Ép (VFF) sẽ họp tại Hà Nội để đưa ra quyết định cuối cùng (Chương trình ngày 01-02-2012).*

PTV Bích Thảo: *Công ti Kinh doanh vàng bạc đá quý Sa com banh (Sacombank) Ét Bi Giây (SBJ) từ ngày mười tháng Hai đến mười bốn tháng Hai khuyến mại giảm giá từ ba mươi đến ba mươi lăm phần trăm cho các khách hàng mua trang sức. Quà tặng sô cô la cũng sẽ dành cho những khách hàng tham quan mua sắm từ ngày mười đến mười bốn tháng Tư. Bên cạnh đó thì nhãn hàng Pi Èn Gi (PNJ) cũng tung ra nhiều bộ sưu tập mới độc đáo và sang trọng (Chương trình ngày 11-02-2012).*

4. Một số nhận xét và đề xuất

Qua các miêu tả về đặc điểm phát âm của các PTV của Sài Gòn buổi sáng, có thể nhận thấy hầu hết các PTV đều có cách phát âm rõ ràng, nhất quán, vừa mang những nét đặc trưng của phương ngữ Nam Bộ vừa gần với chính âm. Đây là đặc điểm nổi bật của ngữ âm phát

thanh trực tiếp của VOH hiện nay. Do sự giao lưu, tiếp xúc giữa các vùng miền ngày càng diễn ra mạnh mẽ, người dân cư trú trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng, vùng đất Nam Bộ nói chung không chỉ là người Nam Bộ mà còn là người ở mọi miền đất nước nên mặc dù “chất Nam Bộ” vẫn được bảo lưu trong cách phát âm các âm đặc trưng như các phụ âm [ʃ-], [t-], [z-] hoặc 3 tổ hợp [hw-], [kw-], [ʔw-] hay cách đọc thanh “hời” và thanh “ngã” nhập làm một... nhưng để đảm bảo thông tin đến với thính giả phải rõ ràng, chính xác (tránh hiểu nhầm), cách phát âm một số tổ hợp âm có âm đệm [-w-] hoặc các khuôn vần “ay” [-aj:], “au” [-aw:] rất gần với chính âm. Tuy nhiên, cũng có thể thấy sự điều chỉnh để đảm bảo sự cân bằng giữa 2 đặc trưng phương ngữ Nam Bộ và chính âm trong giọng đọc cũng là một áp lực đặt ra cho PTV. Điều này có thể thấy ở cách đọc các khuôn vần có âm chính là nguyên âm đôi [-iê-] thành [-i^hw], [-i^hm] và [-i^hp] (chiều, nghiệm, hiệp ...) trong khi chính âm là [-iêw], [-iêm] và [-iêp], còn giọng Nam Bộ là [-i:w], [-i:m] và [-i:p]. Hoặc sự thiếu nhất quán trong cách đọc phụ âm đầu [v-] (có 3 cách đọc: [v-] hoặc [j-] hay [ʰj-]), có người thỉnh thoảng vẫn có người đọc “ay” thành [-a:j], “au” thành [-a:w], “ôm” thành [-ô:m]...

Bên cạnh đó, xuất phát từ đặc trưng “ưu tiên cho lối văn nói giàu tính đối thoại và dùng nhiều khẩu ngữ” nhằm “tạo ra sự gần gũi, thân mật đặc biệt” [6, tr.29] của ngôn ngữ phát thanh, các PTV đôi khi do chịu sự chi phối của tính chất khẩu ngữ nên vẫn chưa kiểm soát tốt sự nhất

quán trong cách phát âm của cùng một âm (trường hợp các âm tiết bắt đầu bằng tổ hợp [hw-] hoặc các vần “ên”, “ênh”, “ét”, “éch”...).

Để chất lượng của bản tin phát thanh trực tiếp của VOH ngày càng được nâng cao, bộ phận quản lí, tổ chức sản xuất chương trình và các PTV cần quan tâm đến một số vấn đề sau:

- Cần ưu tiên tuyển chọn PTV có giọng vừa giữ được “chất Nam Bộ” vừa gần với chính âm. Sau khi tuyển chọn, cần thường xuyên tạo điều kiện cho PTV nâng cao nghiệp vụ chuyên môn bằng các khóa luyện đọc. Trong đó, yêu cầu nhất quán trong cách đọc phải được đưa lên hàng đầu. Cùng một âm nhưng đọc bằng nhiều cách khác nhau sẽ làm cho người nghe khó theo dõi, mất tập trung và thậm chí hiểu nhầm thông tin.

- Thính giả của Đài là đại bộ phận người dân thuộc nhiều tầng lớp khác nhau, hơn nữa đây là bản tin tiếng Việt, vì vậy các từ viết tắt trong tiếng nước ngoài (tiếng Anh) trong bản tin nên được đọc theo cách của người Việt (ATM/ATê Em, VFF/ Vê Ép Ép) không nên đọc theo nguyên ngữ. Đài cần đưa ra quy định thống nhất về vấn đề này để đảm bảo sự nhất quán trong cách đọc ở tất cả các bản tin.

Ngoài ra, việc đọc trước kịch bản chương trình trước khi phát thanh trực tiếp cũng là trách nhiệm không thể xao lãng của PTV. Việc đọc kĩ bản tin trước khi đọc chính thức sẽ góp phần hạn chế việc đọc nhầm, đọc lỗi.

5. Kết luận

Trên cơ sở các miêu tả, phân tích cứ liệu khảo sát như đã trình bày ở trên có thể thấy đặc điểm ngữ âm của văn bản chương trình Sài Gòn buổi sáng đã cho minh họa một cách cụ thể cho văn bản một chương trình phát thanh trực tiếp của một đài địa phương (cụ thể là một đài phát thanh miền Đông Nam Bộ) trong bối cảnh phát thanh hiện đại. Chuẩn phát âm Nam Bộ không bị tuân thủ cứng nhắc mà được vận dụng sao cho vừa giữ được nét riêng trong cách phát âm cá nhân lại vừa mang những nét đặc trưng của cách phát âm Nam Bộ (ngay ở “giọng Bắc” của PTV Phương Huyền cũng có những yếu tố phương ngữ Nam). Tính chất “trò chuyện thân mật” được các PTV sử dụng một cách tự nhiên nhằm tăng hiệu quả tiếp nhận nơi thính giả. Tuy nhiên, vẫn còn một vài lỗi khó tránh trong quá trình thực hiện chương trình phát thanh trực tiếp. Những “lỗi” này xuất phát từ việc các PTV luôn cố gắng lựa chọn cách diễn đạt mang tính đại chúng, gần gũi với đại đa số người lao động là thính giả của Đài, dù đó không phải cách nói “chuẩn mực”. Cùng với những nỗ lực chuyển tải một cách nhanh nhất, hiệu quả nhất các thông tin cần thiết đến với mọi người dân, cách phát âm vừa mang đặc trưng Nam Bộ vừa hướng tới những chuẩn mực phát âm của ngôn ngữ toàn dân của các PTV của Sài Gòn buổi sáng là một trong những yếu tố quyết định sự thành công đối với các chương trình phát thanh trực tiếp của VOH.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Diệu Bình (2009), *Khảo sát các chương trình phát thanh trực tiếp trên sóng Đài*

- Tiếng nói nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh 2008*, Khóa luận Cử nhân Báo chí – Trường Đại học KHXH&NV, Đại học Quốc gia TP HCM.
2. Hoàng Thị Châu (2004), *Phương ngữ học tiếng Việt*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
  3. Nguyễn Đức Dân (2007), *Ngôn ngữ báo chí, những vấn đề cơ bản*, Nxb Giáo dục, TP HCM.
  4. Nguyễn Bích Đào (1994), *Khảo sát bước đầu một số vấn đề ngôn ngữ của văn bản phát thanh*, Luận văn Cử nhân Báo chí ngắn hạn, Phân viện Báo chí và Tuyên truyền, Hà Nội.
  5. Vũ Quang Hào (2007), *Ngôn ngữ báo chí*, Nxb Thông tấn, Hà Nội.
  6. Vũ Văn Hiền - Đức Dũng (chủ biên) (2007), *Phát thanh trực tiếp*, Nxb Lí luận Chính trị, Hà Nội.
  7. Nguyễn Hoài Thu (2012), *Đặc điểm ngôn ngữ phát thanh của chương trình Sài Gòn buổi sáng (VOH)*, Khóa luận Cử nhân ngành Ngôn ngữ học, Trường Đại học KHXH&NV, Đại học Quốc gia TP HCM.
  8. Huỳnh Cẩm Thúy (2005), *Tìm hiểu cách phát âm của tổ phát thanh viên Đài Truyền hình Thành phố Hồ Chí Minh*, Khóa luận Cử nhân ngành Ngôn ngữ học, Trường Đại học KHXH&NV, Đại học Quốc gia TP HCM.
  9. Huỳnh Công Tín (1999), *Hệ thống ngữ âm của phương ngữ Sài Gòn (so với phương ngữ Hà Nội và một số phương ngữ khác ở Việt Nam)*, Luận án Tiến sĩ Ngữ văn.
  10. Nguyễn Đức Tôn (1999), *Hoạt động ngôn ngữ phát thanh và truyền hình từ cách nhìn của tâm lí học ngôn ngữ*, Tạp chí Ngôn ngữ, (9).
  11. Nguyễn Lê Bảo Trâm (2004), *Sự hình thành và phát triển của Đài Tiếng nói nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh*, Khóa luận Cử nhân ngành Báo chí, Trường Đại học KHXH&NV, Đại học Quốc gia TP HCM.
  12. V. V. Xmirnốp (2007), *Các thể loại báo chí phát thanh*, Nxb Thông tấn, Hà Nội.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 02-12-2013; ngày phản biện đánh giá: 17-12-2013;

ngày chấp nhận đăng: 18-02-2014)